

Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sınav Hazırlama ve Değerlendirme

Testing and Evaluation in Teaching of Arabic as a Foreign Language

Cihaner AKÇAY*

*G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Arapça'yı yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin ses, morfoloji, sözdizim ve kelime gibi dil unsurları ve dinlediğini anlama, konuşma, okuduğunu anlama, yazılı anlatım gibi dil becerileri konusunda en verimli bir şekilde nasıl sınav yapılacağı hakkında, birer örnekle bilgi vermektir.

Anahtar Kelimeler: Sınav hazırlama, dinlediğini anlama, konuşma, okuduğunu anlama, yazma.

ABSTRACT

The aim of this study is to present information about the ways to effective testing of language functions such as sound, morphology, structure, and vocabulary and language skill such as listening comprehension, speaking, reading comprehension, and writing for the students who learn Arabic as a foreign language.

Keyword: Exam preparation, listening comprehension, speaking, reading comprehension, writing.

Sınavların nicelik ve nitelik yönünden öğrencileri derse yönlendirmede büyük bir işlevi vardır.¹ Bu nedenle iyi sınav, iyi öğretim ve öğrenimin temelidir. Öğrenciler çoğu zaman sınavların yoğunlaştığı konular üzerine eğilirler. Eğer sınav sisteminde herhangi bir eksiklik varsa, bu durum kısa sürede öğrenime yansır.² Sınav sistemi dilin belirli bir yönünü sürekli ihmal ederse öğrenciler ve öğretmenler bunu fark eder ve onlar da bu yönü ihmal ederler. Bu da daha sonra öğretmenin öğretim metoduna ve öğrencinin öğrenmesine yansır.³ Örneğin, konuşma sınavı olacak bir öğrenci konuşma becerisini kazanmak için büyük çaba sarf ederken; sınavın okuma ve yazma ile sınırlı olacağını bilirse konuşma becerisini ihmal edebilir.⁴

Programın başında belirlenmiş olan öğrenme ve beceri kazanma hedeflerini öğrencilere kazandırmak için harcanan çabaların etkili olup olmadığı hakkında bilgi edinmek gerekir. Acaba, öğrencide oluşturulması düşünülen davranış değişiklikleri ne derece gerçekleşti? Bu soruya geçerli ve güvenilir bir cevap bulmaksızın sürüp giden eğitim çabalarının etkili olup olmadığı bilinemez. Eğitim, kendisinden ne beklendiği düşünülmezsizin çok çabuk bir alışkanlık, bir gelenek haline gelebilir. Bu yüzden, en azından, programın hedeflerine ne derece ulaşıldığını belirlemek için değerlendirmeye gerek vardır.⁵ Ölçme en geniş anlamıyla, bir niteliğin gözlenip gözlem sonucunun sayı ve sembollerle ifade edilmesidir.⁶

Dilsel becerileri ölçme şu üç aşamada gerçekleştirilebilir:⁷

1. Ölçülecek özelliğin tanınması ve tanımlanması
2. Ölçülecek özelliğin ortaya çıkarılmasını ve gözlemlenmesini sağlayacak işlemlerin belirtilmesi ve
3. Gözlem sonuçlarını derece veya miktar olarak niceleyecek işlemlerin bulunmasıdır.

Sınav uygulamasında uyulması gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkelerin en önemlileri şunlardır:

¹ Mahmûd İsmâ'îl Sînî, "Tasmîm İhtibârât el-Luga el-'Arabiyye bi Vasfihâ Luga Ecnebiyye", Es-Sicillu'l- 'İlmî li'l-Nedveti'l- 'Âlemiyyeti'l-ûlâ li Ta'îmi'l-'Arabiyye li Gayri'l-Nâtikiyne bihâ, Riyad, 1978, II, 195.

² Muhammed 'Alî el-Hûlî; "Arapça Öğretim Metotları", (Çev. Cihaner Akçay), Ankara, 2000, s. 127.

³ A.e., s. 12.

⁴ Mahmûd İsmâ'îl Sînî; a.g.e., s. 195.

⁵ Halil Tekin, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, 9. Baskı, Ankara, 1996, s. 24.

⁶ Yaşar Baykul, Ölçekleme Teknikleri, Ankara: ÖSYM Yayınları, 1992, s. 12.

⁷ Hüseyin Öncü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, 3. Baskı, Ankara, 1999, s.23.

1. Doğruluk:

Bir sınavın niteliği, ölçülecek alanın ne olduğunun açıkça belirlenmiş olmasına bağlıdır. Öğrenciyi çeviri sınavına tâbi tutmak onun serbest anlatım gücünü ölçtüğümüz anlamına gelmez. İmlâ sınavını, doğru telâffuz gücünü ölçme sınavı olarak kabul edemeyiz. İyi bir imlâ sınavının ise, öğrencinin bir taraftan sesleri ayırdetme, yani seslere uygun harfleri yazıya aktarabilme, diğer taraftan da harfleri imlâ kurallarına uygun bir şekilde yazabilme gücünü ölçtüğünü görürüz.⁸

2. Güvenirlik:

Bir ölçme aracında aranan ikinci önemli özellik güvenirlidir. Güvenir bir ölçme aracı, aynı özelliklerle ilgili olarak arka arkaya yapılan ölçmelerde yaklaşık olarak aynı sayısal sonucu verir. Güvenilir bir test, aynı gruba iki ya da üç kez uygulandığında, gruptaki her bir kişi, bütün uygulamalarda yaklaşık olarak aynı puanı almalıdır.⁹ Yani güvenirlilik, “bir ölçme aracının ölçme sonuçlarındaki kararlılık derecesidir.”¹⁰ Puanlama yönteminin objektif olmayışı testin güvenirliliğini düşüren faktörlerden biridir. Puanlama sonuçları kişiden kişiye değişmiyorsa, ölçme aracı objektif demektir.¹¹ Testteki soru sayısı arttıkça hem testin, hem de puanların güvenirliliği artar.¹² Sınavda verilen sürenin yetersizliği testin güvenirliliğini düşürür. Bu sebeple sınavda verilecek süre, öğrencilerin hemen hemen hepsinin bütün soruları cevaplandırmalarına yetecek kadar olmalıdır.¹³

3. Ayırdetme:

Bu, sınavın, zayıf öğrencilerle başarılı öğrencileri birbirinden ayırdetme özelliğidir. Farklı düzeydeki öğrencileri sınav yaparsak ve birbirine benzer sonuçlar alırsak, bu, ayırdetme yönünden kötü bir sınav olur. Çok kolay ve çok zor sorulardan oluşan sınavlardan öğrenciler birbirine yakın puanlar alırlar.¹⁴ Bir maddenin güçlük derecesi (pj), o maddeye doğru cevap veren öğrencilerin sayısının bütün öğrencilerin sayısına bölünmesiyle elde edilir. Örneğin 50 öğrenciden 30’u 5. soruya doğru cevap vermişse, 5. sorunun güçlük derecesi (pj)=30/50=0,60 olur. Testin homojenliğini (iç tutarlılığını) bozan maddeler, güçlük derecesi (pj)=0,50’den büyük ya da küçük olan maddelerdir.¹⁵ Testin ortalama güçlüğü 0,50’den küçük olması ya da testin öğrencilere zor gelmesinden ya da verilen öğretimin yetersizliğindedir. Testin ortalama güçlüğü 0,50’den büyük olması ise, öğrencilerin yarıdan fazlasının öğrenilecek davranışları kazandıkları ya da testin öğrencilere kolay geldiği biçiminde yorumlanabilir.¹⁶

⁸ Mahmûd İsmâ‘îl Sînî; a.g.e., s. 196.

⁹ Halil Tekin, a.g.e., s. 55.

¹⁰ İ. Ethem Özgüven, Psikolojik Testler, Ankara, 1994, s. 83.

¹¹ Hüseyin Öncü, a.g.e., s. 67.

¹² A.e., s. 63.

¹³ A.e., s. 67.

¹⁴ Mahmûd İsmâ‘îl Sînî; a.g.e., s. 196.

¹⁵ Hüseyin Öncü, a.g.e., s. 59.

¹⁶ A.e., s. 182.

4. Kullanışlılık:

Bir sınavda bulunması gereken dördüncü nitelik ise onun kullanışlı olmasıdır. Bir testin kullanışlılığı, onun geliştirilmesi, çoğaltılması, uygulanması ve puanlanmasının kolay ve ekonomik olması demektir.¹⁷ Yalnız, bir testin geçerlik ve güvenilirliği daima ilk önce düşünülmeli, geçerlik ve güvenilirlikten olabildiğince vazgeçmeden kullanışlılık niteliği karşılanmaya çalışılmalıdır.¹⁸

DİL SINAV TÜRLERİ

a. Dil sınavlarını, cevaplama açısından, kapalı uçlu ve açık uçlu sınavlar olarak sınıflandırmak mümkündür. Çoktan seçmeli ve boşluk doldurma gibi sınavlar kapalı uçluya örnektir. Yazmaya dayalı sorular açık uçluya örnek olup, verilecek cevap yönünden kişi bağımsızdır. Bu tür sorularda hazır cevaplar verilmemekte, sorunun cevabını kişinin kendisi üretmektedir.¹⁹ Diğer yandan sınavları değerlendirme açısından, nesnel ve öznel sınavlar olarak gruplara ayırmak mümkündür. Nesnel sınav, değerlendiren kişi sayısı ne kadar çok olursa olsun, cevapların değerlendirilmesinde farklılık olmayan sınavdır. Çoktan seçmeli sınav ve doğru-yanlış sınavı buna örnektir. Öznel sınavda ise, not, sınavı okuyanın değerlendirmesine dayanır. Yazılı ve sözlü sınavlar, serbest anlatım ve çeviri sınavları buna örnektir.²⁰

b. Sınavları, amaçları açısından da şu şekilde sınıflara ayırmak mümkündür:²¹

1. Dil Yetenek Sınavları: Bu sınavlar, kişinin yabancı dil öğrenmeye yatkınlık boyutunu ölçmek için yapılır.

2. Dil Dağarcığını Ölçme Sınavları: Bu sınavlar, kişinin yabancı dilde edinmiş olduğu dil becerilerinin ve kelime haznesinin boyutunu öğrenmek için yapılır.

3. Analiz Sınavları: Bu sınavları öğretmenler veya araştırmacılar, öğrencilerin kuvvetli veya zayıf yönlerini tanımak için yaparlar. Bu tür sınavlarla, okutulan dilin zor ve kolay yönlerini de tanımak mümkün olur.

4. Başarı Sınavları: Öğretmenlerin, okullarda ders yılı içinde ve sonunda öğrencilerin derste edinmiş oldukları bilgi düzeylerini anlamak için yapmış oldukları sınavlardır.

¹⁷ Mahmûd İsmâ'îl Sîni; a.g.e., s. 197.

¹⁸ Halil Tekin; a.g.e., s. 77.

¹⁹ Mahmûd İsmâ'îl Sîni; a.g.e., s. 197.

²⁰ Muhammed 'Alî el-Hülfî; a.g.e., s. 128.

²¹ Mahmûd İsmâ'îl Sîni; a.g.e., s. 198.

DİL SINAVLARINI PLÂNLAMA:

Hedefler, yani öğrencinin davranışında oluşturulmak istenen değişiklikler belirlenmeden yürütülecek bir öğretim etkinliği, verimli ve etkili olmaz. İlk, ulaşılması düşünülen nokta belirlenmeli ki, o noktaya götürecek en kısa ve en güvenilir yol seçilebilsin. Öte yandan, hedefi, yani umulanı belirleyip, ona götürecek yol ve aracı seçmekle de iş bitmiyor. Umulanın gerçekleşip gerçekleşmediğini, gerçekleştiyse ne derece gerçekleştiğini anlamak için, bulunanın, yani öğrenci davranışındaki değişimin yönünün ve miktarının bilinmesine gerek vardır. Umulanla bulunanı birlikte düşünerek, ya da onları birbirleriyle kıyaslayarak program, öğrenci ve öğretmen hakkında daha geçerli kararlar verilebilir.²²

Soru yazmaya girişmeden önce bir test plânı yapılmalıdır ve bu plânda belli hedef ya da hedeflerle ilgili olarak değişik konulardan ne kadar soru sorulacağı saptanmalıdır.

Öğretim programlarının etkinliğini ya da öğrenci başarısını değerlendirmek için kullanılan testlerin, kapsam geçerliğine sahip olması gerekir. Kapsam geçerliği, bir bütün olarak testin ve testteki her bir maddenin maksada ne derece hizmet ettiği.²³

Dil sınavlarını plânlarken, önce yukarıda söylediğimiz gibi sınavın amacını belirlemek gerekir. Sınav, ses, morfoloji, sözdizim ve kelime gibi dil unsurları sınavı mı? Yoksa, dinlediğini anlama, konuşma, okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerini ölçme sınavı mıdır?

Aşağıda, önce çeşitli dil unsuru sınavları, sonra da dil beceri sınavları hakkında kısaca bilgi vereceğiz.

A- Dil Unsuru Sınavları:

a- Gramer Sınavları b- Ses Sınavları c- Kelime Sınavları

B- Dil Becerileri Sınavları:

a- Dinlediğini Anlama Sınavları b- Okuduğunu Anlama Sınavları
c- Konuşma Sınavları d- Yazılı Anlatım Sınavları

A-a- Gramer Sınavları:

Önce, öğrenciyi imtihan etmek istediğimiz faktörleri belirlemekle işe başlanır. Farz edelim ki öğrencinin mubteda-haber, sıfat-mevsûf, fiil-fâil arasındaki uyumu bilip bilmediğini sınamak istiyoruz. Sonra bu faktörlerden her birine ne kadar ağırlık vereceğimizi, her birinden kaç soru soracağımızı tespit ederiz. En iyi ölçü, ders esnasında her konuya veya faktöre verilen ağırlıkla doğru orantılı olarak soru sorulmasıdır. Farz edelim ki, öğretmen söz dizimi dersinde ders saatlerinin %10'unu mubteda-haber arasındaki uyum kurallarına vermişse, gramer sınavında %10 ağırlığı bu konuya ayırması uygun olur.

²² Halil Tekin, a.g.e., s. 29.

²³ A.e., s. 46.

Daha sonra da gramer konularına ve faktörlerine uygun sınav çeşidi seçilir. Gramer sınavında kullanılacak soru tipleri şunlardır:

A-a-1) Uygun Kelimeyi Seçerek Boşluk Doldurma:

Bu tür sınavda öğretmen, örneğin bir kelimesi atılmış bir cümle, sonra da boşluğu dolduracak uygun kelimeyi de içeren birkaç kelime verir ve öğrenciden bu kelimeler içinden uygununu seçmesini ister.

Örnek:

الطالباتالى المكتبة كل أسبوع .
أ- يذهبون ب- تذهبون ج- يذهبن د- تذهبان ه-تذهبين

A-a-2) Birkaç Cümle İçinden Uygun Cümleyi Seçme:

Bu tür sınavda öğrenciye, içlerinde gramer bakımından biri doğru, diğerleri yanlış olan birkaç cümle verilir ve ondan doğrusunu seçmesi istenir.

Örnek:

أ- اشترت من البائع أربعة ثوبا ب- اشترت من البائع أربع ثوب ج- اشترت من البائع أربع أثواب
د- اشترت من البائع أربعة أثواب ه- اشترت من البائع أربعة أثوابا .

A-a-3) Dağınık Kelimeleri Gramer Kurallarına Göre Sıraya Koyma:

Bu tür sorularda öğrenciye dağınık olarak kelimeler verilir ve ondan söz dizim kurallarına uygun bir şekilde sıraya koyması istenir.

Örnek: Aşağıdaki kelimeleri muteaddi (geçişli) fiille başlayarak cümle oluşturacak şekilde sıraya koyunuz ve bütün kelimeleri harekeleyiniz.²⁴

البحر – الصياد – وجد – عالية – أمواج

A-a-4) Tamamlamalı (Doldurmalı) Sorular:

Öğrencinin hatırlama gücünü ölçen ve şansa çok az ya da hiç yer vermeyen soru türüdür. Öğrenci bu soru türünde, cevabını bulup işaretleme yerine yazmak mecburiyetindedir. Ancak, yazılacak cevaplar çok kısadır.

Örnek:

أنت..... الى الكلية كل يوم.

²⁴ İbrâhim Yûsuf es-Seyyid ve Muhammed er-Rifâ'î eş-Şeyh; el-Kavâ'id el-'Arabiyye el-Muyessere, Riyad, 1984, III, s. 25.

A-a-5) Fiili veya Cümleyi Bir Şekilden Başka Bir Şekle Dönüştürmek:

Bu sınav türünde öğrenciden cümleyi başka bir şekle dönüştürmesi istenir.

Örnek: Aşağıdaki cümledeki malûm (etken) fiili mechûl (edilgen) fiile çeviriniz ve cümlede gereken değişikliği yapınız.

..... يصلي المسلم ركعتين في الفجر

A-a-6) Cümleyi, Ana Öğelerinden Birine Göre Düzenleme:

Bu tür sorularda öğrenciden, parantez içinde verilen anahtar kelimeyi, cümledeki görev bakımından aynı olan bir kelimeyle değiştirmesi ve gereken değişiklikleri yapması istenir.

Örnek: Parantez içinde verilen anahtar kelimeleri cümledeki uygun kelimelerle değiştiriniz ve cümleyi onlara göre düzenleyiniz.

يذهب محمد الى كليته كل صباح بسيارته
١- (عائشة)
٢- (أنت)
٣- (الطالبات)

A-a-7) Uygun Yorumu (Açıklamayı) Seçme:

Bu sınavda öğrenciye bir cümle ve ek olarak cümledeki bir kelimenin seçenekli yorumu verilir ve ondan doğru yorumu seçmesi istenir.

Örnek: Sorudaki doğru yorumlu seçeneği daire içine alınız.

-السيارة لونها أحمر، " أحمر " خير : أ - للسيارة ب - للون .

A-b) Ses Sınavları

Bu tür sınavların iki yönü vardır:

I-Sesleri Ayırt Edebilme Gücünü Sınama.

II-Doğru Telâffuz (Söyleyiş) Gücünü Sınama

A-b-I) Sesleri Ayırt Edebilme Sınavları:

Bu tür sınavların birçok yöntemi vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

A-b-I-1) Kelime Grupları:

Birbirinin aynı olan iki kelime ile beraber sadece bir sesinde onlardan farklı ve onlara çok benzeyen üçüncü bir kelime sırası karışık olarak okunur. Kelimelere rakam verilir. Yani, öğrenciye verilen sınav kağıdında sadece rakamlar vardır. Öğrenci, öğretmenin

okuyacağı kelimeleri görmeden dinler ve farklı ses içeren kelimenin rakamını daire içine alır.²⁵

Örnek: Okuyacağımız kelime gruplarını iyice dinleyiniz ve her grupta farklı ses içeren kelimenin rakamını daire içine alınız.

Öğretmen kelimeleri birkaç defa açık seçik bir şekilde okur.

أ- ۱- سام ۲- صام ۳- صام أ- ۱- ۲- ۳-
 ب- ۱- زهور ۲- ظهور ۳- زهور ب- ۱- ۲- ۳-
 ج- ۱- حبّ ۲- حبّ ۳- هبّ ج- ۱- ۲- ۳-

A-b-I-2) Cümle Grupları:

Yukarıdaki sınavın bir benzeridir. Sadece ondan farkı öğrenci birbirinin aynı olan iki kelime ve onlardan farklı olan üçüncü kelimeyi cümlecikler içinde dinler ve farklı olanın rakamını daire içine alır.

Örnek: Okuyacağımız cümleleri iyice dinleyiniz ve farklı kelime içeren cümlenin rakamını daire içine alınız.

أ- ۱- هذا ولد نائم ۲- هذا ولد ناعم ۳- هذا ولد نائم أ- ۱- ۲- ۳-

A-b-I-3) Okunan Kelimelere Ait Resim Gösterme:

Bu sınav türünde öğretmen öğrenciye sadece bir kelime okur ama iki resim birden gösterir ve öğrenci kelimeye ait olan resmi seçer. Örneğin: القلب ve الكلب en küçük çiftlerinden²⁶ biri okunur ve öğrenciye kalp ve köpek resmi gösterilir ve duyduğu kelimeye uygun olan resmi seçmesi istenir. Ancak, bu yöntem aynı zamanda öğrencinin kelime bilgisini de sınamaktadır. Bu iki sesi aslında birbirinden ayırt edebilen bir öğrenci, kelimenin anlamını bilmemesinden dolayı yanlış seçim yapabilir.

A-b-II) Doğru Telâffuz Gücünü Sınama:

Öğrencilerin doğru telâffuz gücünü sınavan birçok yöntem vardır. Onlardan bazıları şunlardır:

A-b-II-1) Taklit:

Öğretmen bir kelime veya bir cümle okur ya da kasetçaları açarak öğrenciye bir kelime veya bir cümle dinletir; ve ondan dinlediği şeyi tekrar etmesini ister. Daha sonra öğrencinin dinlediği şeyi taklit etme yeteneğini kontrol eder ve değerlendirir. Bu sınavın, diğer sözlü sınavlarda olduğu gibi dil lâboratuvarında yapılması mümkündür. Bu durumda öğrenciler cevaplarını bantlara kaydedirler ve daha sonra öğretmen değerlendirmek için onları dinler.

²⁵ Mahmûd İsmâ'îl Sîni; a.g.e., s. 202.

²⁶ En küçük çift(ler) hakkında geniş bilgi için bkz. Muhammed 'Ali el-Hûlî; a.g.e., s. 30-32.

Öğrencisinin /ط/ ve /ع/ seslerini doğru telâffuz edip etmediğini öğrenmek isteyen bir öğretmen şöyle bir cümle okuyup ondan tekrar etmesini isteyebilir.

Örnek: Duyduğun cümleyi tekrar et.

- الأطفال يلعبون .

A-b-II-2) Okuma:

Telâffuz sınavlarında yararlı bir yöntemdir. Fakat bu yöntemde önce öğrencilerin düzeylerini gözetmemiz gerekir. Aksi halde sınav, yazı sembollerini çözebilme gücünü ölçme sınavına dönüşebilir. Öğrenciye önce sessiz, daha sonra da sesli olarak okuması için bazı kelimeler veya cümleler verilir. Okuduktan sonra, öğrencinin sesleri nasıl çıkardığı ve onları nasıl vurgulayıp, tonladığı kontrol edilir ve değerlendirilir. Fakat burada önemli olan husus, öğretmenin, okumada değerlendireceği noktaları önceden belirlemesidir. Örneğin, öğrencisinin /ع/ ve /ك/ seslerini çıkarışını öğrenmek isteyen bir öğretmen, ondan, bu sesleri içeren şöyle bir cümleyi okumasını isteyebilir ve bütün dikkatini bu sesler üzerinde toplayıp değerlendirebilir.

Örnek: Şu cümleyi önce sessiz sonra sesli olarak okuyunuz.

- العرب أكثر الشعوب كرما .

A-b-II-3) Öğrenciye Bildiği Bazı Nesnelerin İsimlerini Sormak:

Öğrenciye, ismini bildiğinden emin olduğumuz bazı nesnelere veya onların resimlerini göstererek "bu nedir?" "ما هذا؟" şeklinde soru yöneltebiliriz. Örneğin, öğrencinin /ث/ sesini telâffuz şekli sınanmak isteniyorsa, ona *tilki*, *kar* ya da *buzdolabı* resmi gösterilerek "ما هذا؟" şeklinde soru sorulur ve o da ثعلب, ثلج ve ثلاجة şeklinde cevap verir.

A-c) Sözcük (Kelime) Sınavları:

Sözcük sınavlarının birçok yöntemi vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

A-c-1) Bir Sözcüğün Doğru Tanımını Seçme:

Bu tür sınavlarda öğrenciye bir cümle verilir ve cümlede anlamı istenen kelimenin altı çizilir. Sonra biri doğru, diğerleri yanlış birkaç tanım verilir, ondan istenen sözcüğe uygun olan tanımı seçmesi istenir.

Örnek:

- ذهبت الى الفندق اليوم الفندق هو مكان: أ- يلعب فيه الأولاد ب- يتعلم فيه الناس
ج- يأكل فيه الناس د- ينزل فيه الغرباء ه- يسبح فيه الناس

A-c-2) Bir Sözcüğün Eş Anlamlısı Olan Sözcüğü Seçme:

Bu tür sınavlarda öğrenciye bir cümle verilir ve cümlede anlamı sorulmak istenen sözcüğün altı çizilir. Sonra biri doğru, diğerleri yanlış olan birkaç kelime verilir. Öğrenciden istenilen sözcüğün uygun eş anlamlısını seçmesi istenir.

Örnek: Aşağıdaki cümlede altı çizili olan kelimenin eş anlamlısını seçiniz ve daire içine alınız.

- أنا لا أُؤيد هذا الاقتراح. أ- أوافق ب- أعترض على ج- أؤكد د- أهتم ب ه- أريد.

A-c-3) Bir Sözcüğün Karşıt Anlamlısı Olan Sözcüğü Seçme:

Bu sınav yukarıdaki (A-c-2) numaralı sınava benzer. Ancak öğrenci burada soru cümlesinde altı çizili olan sözcüğün karşıt anlamlısını seçenekler arasından bulmaya çalışır.

Örnek: Aşağıdaki cümlede altı çizili olan kelimenin karşıt anlamlısını seçiniz ve daire içine alınız.²⁷

-عندنا اليوم درس نظريّ أبصريّ ب-فكريّ ج-علميّ د-عمليّ ه-سحريّ

A-c-4) Tamamlanmamış İfade Formu:

Bu sınavda öğrenciden soru cümlesindeki boşluğu uygun seçenekle doldurması istenir.

Örnek: Aşağıdaki cümledeki boşluğu uygun seçenekle doldurunuz.

- يخرج الطبيب صباحا الى.....أ-الشركة ب-المستشفى ج-المصنع د-المدرسة ه-المزرعة

Yukarıda zikredilen A-c-1, A-c-2, A-c-3 ve A-c-4 sınav türlerinde öğrenciden sözcüğü kendi kafasından vermesi istenebilir. Yani öğrenciden altı çizili kelimeyi tanımlaması, eş anlamlısını, karşıt anlamlısını vermesi ya da boşluğa uygun kelimeyle doldurması istenebilir. Elbette bu tür sınavlar yukarıdaki türlerden biraz daha zordur ve öğrencinin rastgele işaretlemesiyle doğru cevabı bulma şansını ortadan kaldırır.

B-Dil Becerileri Sınavları:

Bunlar, işittiğini anlama, sözlü anlatım, okuduğunu anlama ve yazılı anlatım sınavlarıdır. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki bu tür sınavları, dil unsuru sınavlarından tamamen ayırmak kolay kolay mümkün değildir. Çünkü bütün dil becerileri, dil unsurlarının da kavranılmasını gerektirmektedir. Örneğin işitileni anlama becerisinin kazanılmasının, sesleri ayırt edebilme ve sözdizim kurallarını kavrama gücü ile sözcük bilgisine ihtiyacı vardır.²⁸

Aşağıda dil becerileri sınavları hakkında kısaca bilgi vereceğiz.

²⁷ Mahmûd İsmâ'îl Sînî ve Muhammed 'Âdil Şa'bân, el-Kirâa el-Muyessere, Riyad, 1985, III, 124.

²⁸ Mahmûd İsmâ'îl Sînî, "Tasmîm İhtibârât el-Luga el-'Arabiyye bi Vasfihâ Luga Ecnebiyye", a.g.e., s. 208.

B-a) İşittiğini Anlama Sınavları:

İşitilene (konuşulana) anlama sınavından amaç, Arapça'yı anadil olarak konuşanlar tarafından anlatılan bir konunun öğrenci tarafından anlaşılma kapasitesini ölçmektir.²⁹ Konuşulan şey bazen bir kelime olacak kadar kısa, bazen de bir konferans olacak kadar uzun olabilir. Bu sınavın güvenilirlik derecesine etki eden iki ana faktör vardır. Birincisi dinlediğini hatırlama boyutu, ikincisi ise, konuşulan şeyi anlamada öğrencinin eski bilgilerinin bunu etkileme boyutudur.³⁰

İşitilene anlama sınavını, sesleri ayırt edebilme sınavından ayırmamız mümkün değildir. Çünkü öğrencinin işitilene anlaması için önce duyduğu sesleri, benzer seslerden tamamen ayırt edebilmesi, kelime ve cümlelerin çeşitli vurgu ve tonlamalarla nasıl anlam değiştirdiğini kavrayabilmesi gerekir. Bu bilgiler ışığında, işitilene anlama sınavında kullanılabilecek soru tipleri şunlardır:

B-a-1) Uygun Açıklamayı Seçme:

Bu sınavda öğrenciye, denemek istenen sesi içeren bir kelime bağlam içinde verilir ve ayrıca cümle ile ilgili seçenekli açıklamalar sunulup, ondan doğru açıklamayı seçmesi istenir.³¹

Örnek1:

شاهدت طينا كثيرا أ- فأكلته ب- فاستعملته ج- فغسلته
(شاهدت طينا كثيرا)

Örnek2:

كان صيفا طويلا أ- باهظ الثمن ب- شديد الحرارة ج- مصنوعا في اليمن
(كان صيفا طويلا)

B-a-2) Vurgu İçin Uygun Yorumu Seçme :

Bu sınavda cümle, içindeki bir kelime vurgulu olarak okunur. Öğrenciye, cümlelerin anlamıyla ilgili seçenekli açıklamalar verilir ve ondan doğru açıklamayı seçmesi istenir.

Örnek:

- طلبت من أحمد قراءة النصّ .
أطلبيت من أحمد قراءة النصّ لا كتابته
ب- طلبت من أحمد قراءة النصّ و لم أطلب ذلك من زيد
ج- طلبت من أحمد قراءة النصّ ،و لم يطلب ذلك محمود .
د - أجبرت أحمد على قراءة النصّ

²⁹ Ra'd Ahmed Muhammed, "İhtibârâtü'l-İstî'âbi'ş-Şefhî", Vekâ'i'u Nedeât Ta'limi'l-Lugati'l-'Arabiyye li-gayri'n-Natikîne bihâ, Riyad, 1985, s. 13.

³⁰ A.e., s. 14.

³¹ A.e., s. 16.

B-a-3) Tonlama İçin Uygun Yorumu Seçme:

Bu sınavda cümle belli bir tonlamayla okunur. Öğrenciye cümlenin anlamıyla ilgili seçenekli açıklamalar verilir ve ondan doğru açıklamayı seçmesi istenir.

- أنا لم أكتب الرسالة؟ أ-أنا لم أكتب الرسالة ب-أنا لم أكتب الرسالة؟ ج- أنا لم أكتب الرسالة!

B-a-4) Direktif Vermek:³²

Özellikle Arapça'yı yeni öğrenen öğrencilerin konuşulana anlama yeteneklerini ölçmek için bu sınav yöntemi uygulanır. Bu yöntemde öğrencinin soruyu cevaplandırması için diğer dil becerilerine ihtiyaç yoktur. Yalnız bu yöntemin kusuru, cümlelerin sadece emir cümleleriyle sınırlı kalmasıdır. Öğretmen sınavda direktifler verir ve öğrencide bu direktifleri hareketleriyle yerine getirir.

Örnek:

١- افتح الشباك ٢- اجلب كتاب تعليم اللغة العربية ٣- أطفئ النور ٤- إمسح السبورة

B-a-5) Doğru-Yanlış Testleri:

Öğrenci konuyu dinledikten sonra ona sözlü veya yazılı olarak bazı cümleler verilir. Bu tür testlerde cevaplayıcının yapacağı iş, önce maddeyi dinleyip veya okuyup, doğru ya da yanlış olduğuna karar verdikten sonra açıklamada belirtilen şekilde işaretlemeyi yapmaktır.

Doğru-Yanlış soruları ya doğru ya da yanlıştır. Bu nedenle, bu tür soruların cevabını hiç bilmeyen bir öğrencinin rastgele işaretlemesiyle doğru cevabı bulma şansı %50'dir. Öğrencinin sahip olduğu şansı az da olsa ortadan kaldırabilmek için mutlaka düzeltme formülü uygulanmalı, bu durum testin açıklama kısmında belirtilmelidir.³³

Örnek: Öğretmen örneğin "هدية النجاح" isimli bir parçayı birkaç defa açık seçik bir şekilde okur ve daha sonra üzerinde aşağıdaki şekilde bir açıklama ve konuyla ilgili maddeler bulunan soru kağıdını öğrencilere dağıtır.

Açıklama: Dinlediğiniz konuya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına D, yanlış olanın başına Y harfi koyunuz. (Doğru cevapların sayısından yanlış cevapların sayısı çıkarılacağından, kesinlikle anlamadığınız cümleler üzerinde işaretleme yapmayınız.)

١- حصل محمد على الخروف بمناسبة نجاحه في الامتحان (.....)

٢- القرية التي يسكن فيها محمد، سكانها كثيرون (.....)

٣- المطر هو الذي أعاد الخروف لمحمد (.....)

³² A.e., s. 19.

³³ Hüseyin Öncü, a.g.e., s. 138.

B-a-6) Çoktan Seçmeli Sınavlar:

Öğrenci konuyu dinledikten sonra, kendisine yazılı olarak içlerinden biri doğru, diğerleri yanlış olan şıklar verilir ve ondan doğru cevabı seçmesi istenir. Örneğin, öğretmen " الناسك و الشجرة " başlıklı bir parçayı birkaç defa okur veya teyipten dinletir ve daha sonra üzerinde açıklaması bulunan soru kağıtlarını öğrencilere dağıtır.

Açıklama: Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki şıklardan doğru olanı daire içine alınız.

- أ- قرر الناسك قطع الشجرة لأن الناس يعيدونها من دون الله.
 ب- قرر الناسك قطع الشجر لأنة الشجرة تسد الطريق أمام الناس
 ج- قرر الناسك قطع الشجرة لأن الشجرة لا تحمل ثمارا

B-a-7) Genel Sorular:

Bu tür sınavlarda öğrenciye konuyu dinledikten sonra, yazılı sorular sorulur, o da dinlediği parçaya göre cevap verir. Öğretmen öğrencilere örneğin "أبو بكر الصديق" başlıklı bir konu okur ve onlardan yöneltilen soruları konuya göre cevaplamalarını ister.

۱- لماذا كان أبو بكر الصديق محبوبا في الجاهلية ؟

۲- ماذا قال أبو بكر للناس ، عندما مات النبي (ص)؟

Arap üniversitelerinde okuyacak öğrencilerin işittiklerini anlama becerilerini ölçmek için, yeterlilik sınavında 60 dakikalık bir konferans dinlettirilir. Daha sonra onlara, konferansla ilgili sorular bulunan kâğıtlar dağıtılır ve cevaplamaları istenir. Fakat konferansın belli bir alanda olmaması iyi olur. Çünkü bu alanda deneyimli olan bazı öğrenciler konferansı tam anlamadıkları halde sorulara doğru cevap verebilirler.³⁴ Bu da sınavın ayırt etme özelliğini ortadan kaldırır.

B-b) Okuduğunu Anlama Sınavları:³⁵

Bu sınav aslında dinlenenin anlama sınavından çok farklı değildir. Aralarındaki temel fark metnin sunuluş yöntemindedir. Bu sınavda öğrenci cevap vermeden önce kendisine verilen yazılı metni okurken, dinlenenin anlama sınavında metni görmeden dinler. Sorulara gelince büyük oranda birbirine benzer. Dinlenenin anlama sınavları için yukarıda zikredilen birçok tür, okuduğunu anlama sınavları olarak dönüştürülebilir. Ancak sorular dil öğeleriyle ilgiliyse durum değişir. Çünkü işittiğini anlama seslerle ilgiliyken, okuduğunu anlama yazılı sembollerle çözmekle ilgilidir. Yalnız öğretmenin sınavlarda, işitilenin anlama sorularını, okunanın anlama sorularına göre daha kolay konulardan seçmesi gerekir. Çünkü okuduğunu anlama sınavında öğrencinin metni

³⁴ Ra'd Ahmed Muhammed, a.g.e., s. 22-23.

³⁵ Bu tür sınav örnekleri için bkz. Azmi Yüksel, AYTEKİN ÖZGÜR, İSMAİL KORKMAZ VE EMRULLAH İŞLER, Arapça Test Kılavuzu, Ankara, 1991.

tekrar okuma fırsatı varken, dinlediğini anlama sınavında bu fırsat yoktur. Bütün sınavlarda olması gerektiği gibi bu tür sınavlarda da sorular açık, anlaşılır ve kesin belli cevaplar isteyen türden olmalıdır. Örneğin, “Okuduğunuz parça için uygun başlık hangisidir?” türü sorularda, bazı öğrenciler konuyu tamamen anlamalarına rağmen yanlış seçeneği işaretlemektedirler. Çünkü, kendi mantıklarına yatkın gelen şıkkı seçmektedirler. Bu tip maddelerin güvenilirliği düşük olmaktadır.

B-b-1) Sesli Okuma Sınavı:

Bu sınavın amacı, öğrencinin belli bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuyabilme gücünü ölçmektir. Sınavda öğretmen, öğrenci metni okurken şu noktalara dikkat eder ve değerlendirir: Konuşma hızıyla okuma; konuşma sesiyle okuma; soluğu cümlelere göre ayarlama; söz noktalamasını yerinde ve cümlenin anlamına göre yapma; noktalama işaretlerine uygun duraklamalar yapma; sözcükleri doğru ve anlaşılır biçimde söyleme; cümlenin türüne göre yerinde ses değişiklikleri yapma; ses tonunu, metinde işlenen temaya ve metnin maksadına uydurma; metindeki tamamlamaları bölmeden okuma.³⁶

B-c) Sözlü Anlatım (Konuşma) Sınavları:

Bu sınavlar, öğrencinin amaç dili konuşma yeteneğini ölçmek için yapılır. Sorular (uyarıcılar) genellikle sözlü olarak sorulur ve cevaplarda sözlü olarak alınır. Sözlü anlatımda kullanılabilecek soru tipleri şunlardır:

B-c-1) Resimler Hakkında Yorum Yapma:³⁷

Bu sınav türünde öğrenciye bir veya daha çok ya da bir seri resim sunulur ve bu resimler hakkında çeşitli sorular sorulur veya bu resimlerden anladığını sözlü olarak anlatması istenir. Bu yöntemin en önemli özelliği, öğrenciye konu bulma, onun hakkında konuşabilme ve fikrini söyleyebilme fırsatı vermesidir.

B-c-2) Okunan veya Dinlenen Metnin Sorularını Cevaplamak:

Resim sunma yerine öğrenciye bir metin okutulur veya dinletilir; daha sonra öğrenciye bu metinle ilgili sorular yöneltilir. Bu sınavdan amaç, öğrencinin duyduğunu veya okuduğunu anlama gücünü ölçmek değil, konuşma gücünü sınamaktır. Bunun için ölçme ve değerlendirmeyi buna göre yapmak gerekir.

³⁶ Halil Tekin, a.g.e., s. 17.

³⁷ Bu tür sınav örnekleri için bkz. Mahmûd İsmâ'il Sînî ve 'Omar es-Sadîk Abdullah, el-Mu'inâtu'l-Basariyye fi Ta'limi'l-Luga, Riyad, 1984, s. 91-102. ve 'Omar es-Sadîk 'Abdullah, et-Ta'bîru'l-Musavver, Delîlu'l-Mu'allim, Riyad, 1989.

B-c-3) Sözlü Özetleme:

Öğrenciye bir metin okutulur veya dinletilir; daha sonra bu konuyu sözlü olarak özetlemesi istenir. Yukarıda da söylediğimiz gibi, ölçme ve değerlendirmede öğrencinin anlatım gücü üzerinde yoğunlaşmak gerekir.

B-c-4) Serbest Diyalog (Karşılıklı Konuşma):

Bu tür sınavlarda belli bir süre öğrenciyle yüz yüze gelip karşılıklı konuşma yapılır ve bu konuşma değerlendirilir. Bu sınav türü, konuşma kabiliyetini ölçme sınavlarının en yaygını ve gerçek hayata en yakın olanıdır. Fakat bu tür sınavların güvenilirliği düşük olabilir. Çünkü puanlama yöntemi kişiden kişiye değişebilir.

Dolayısıyla bu sınav türünün güvenilirliğini artırmak için şu önlemleri almak iyi olur:³⁸

-Değerlendirmeyi birden fazla kişinin yapması,
-Değerlendirecek kişiyi, doğru değerlendirme konusunda eğitime tâbi tutmak,
-Karşılıklı konuşmayı kaydetmek iyi olur. Bu yöntem, değerlendiren kişiyi sınavı tekrar kontrol etme fırsatı verir.

-Değerlendirilmek istenen noktaları mümkün olduğu kadar çok hassas bir şekilde belirlemek.

-Değerlendirilmek istenen noktaları sınıflandırmak ve her noktaya kaç puan verileceğini tespit etmek. Örneğin, seslerin telâffuzu, vurgu ve tonlamaya %20, cevaplama hızına %10, konuşmanın akıcılığına %20, konuşmanın gramer yönünden doğruluğuna %40 gibi puanlar verilebilir.

B-c-5) Kısmî Diyalog Sınavı:

Öğrencilerin, yerine göre konuşma kabiliyetlerini ölçmek için onlardan belli sorulara cevap vermeleri istenir.

Örnek:

- تريد السفر بالطائرة الى مدينتك ماذا تفعل ؟

B-d) Yazılı Anlatım Sınavları:

Bu sınavlar, öğrencinin amaç dille yazma yeteneğini ölçmek için yapılır. Yazılı uyarıcılara yazılı cevapların verildiği sınav türüdür. Bu sınavlarda kullanılacak soru tipleri şunlardır:

B-d-I) Bağımlı Yazılı Anlatım Sınavları:

B-d-I-1) Kelimeleri Uygun Bir Şekilde Sıralama:

Bu sınav türünde öğrenciye bir kelime topluluğu verilir ve ondan bu kelimeleri doğru bir cümle oluşturacak şekilde düzenlemesi istenir. Bu sınavı iki tarzda uygulamak mümkündür. Kelimeler ya şekilleri değiştirilmeden verilir; ya da temel yapılarıyla

³⁸ Mahmûd İsmâ'îl Sînî, a.g.e., s. 212.

(örneğin, fiil mazi, fâil tekil eril, sıfat tekil eril ve belirsiz) verilip, öğrenciden gramer kurallarını göz önünde bulundurarak sıraya koyması istenir.

Örnek1:

- يشعر - المستشفى - ذهب - بألم - كان - الى - أحمد - يده - لأنه - في

Örnek2:

- فاطمة - في الامتحان - أن الامتحان - صعب - رغم - نجح - كان .

B-d-I-2) Resimleri Tasvir Etmek:

Öğrenciye bir dizi resim sunulur ve ondan gördüğü şeyleri tasvir etmesi istenir. Öğrencinin gördüğü resim dizisi bir hikâye oluşturabilmelidir.

B-d-I-3) Paralel Paragraf:

Öğrenciye bir cümle veya bir paragraf verilir ve ondan, içindeki temel kelimelerden birini değiştirerek cümle veya paragrafı tekrar yazması istenir.

B-d-I-4) Cümlelerin Birleştirilmesi:

Öğrenciye iki cümle verilir ve ondan bunları, tespit edilmiş veya edilmemiş herhangi bir edat kullanarak cümle oluşturması istenir.

Örnek:

ذهبت الى السوق - اشترى بعض الملابس ← ذهبت الى السوق حتى اشترى بعض الملابس .

B-d-I-5) Üslûbu Değiştirme:

Öğrenciye diyalog üslûbunda bir yazı verilip, bunu düz yazı şekline çevirmesi istenir.

B-d-I-6) Genişletme:

Öğrenciye bir konunun veya diyalogun ya da bir hikâyenin ana cümleleri verilir ve ondan bunu uygun bir şekilde genişleterek yazması istenir.

B-d-II) Bağımsız Yazılı Anlatım Sınavları:

B-d-II-1) Özet Çıkarma:

Öğrenciye okuması için bir metin verilir veya bir konu dinletilir ve ondan konunun özetini çıkarması istenir.

B-d-II-2) Serbest Anlatım:

Serbest anlatım, yazılı anlatımda en yaygın sınav türüdür. Öğretmen belli bir konu vererek veya öğrencilerden istedikleri bir konuda kompozisyon yazmalarını ister. Öğretmenin, serbest anlatım sınavında kullanılacak kelime sayısını sınırlandırması veya asgari ve maksimum kullanılacak kelime sayısını belirlemesi iyi olur.³⁹

Serbest yazılı anlatım sınavları güvenilirlik derecesi en düşük sınav şeklidir. Çünkü puanlama yöntemi objektif olmayıp kişiden kişiye değişir. Öğretmenin, öğrencilerin yazdıkları yazıları değerlendirmesi kolay değildir. Çünkü yazımda, değerlendirmeye ihtiyaç olan öge sayısı çoktur. Kelime, cümle, paragraf, fikir, kelimenin morfolojik yapısı, imlâ, noktalama işaretleri, konu birliği, hatanın bütüncül veya kısmî oluşu, mesajın anlaşılma derecesi⁴⁰ bunlardan bazılarıdır. Bu da öğretmenin değerlendirmesini zorlaştırır. Kompozisyon becerilerinin puanlamasında birçok tekniğe başvurulabilir. Ancak bu tekniklerden analitik yolla puanlamanın birçok durumda güvenilirliği yüksektir. Bunun için önce, iş analiz edilerek ürünü oluşturan öğelerin ayrıntılı bir dökümü hazırlanmalı ve bunlardan ölçülmeye değer olanlar belirlenmelidir. Sonra, kritik davranışlar ve gerekirse ürünün oluşumundaki işlemleri gözlemlemeyi ve puanlamayı kolaylaştıracak bir araç hazırlanmalıdır. Cevabın tümüne kaç puan verilecekse, önce belirlenmeli, sonra da cevabın ayrıntılarına kaç puan verileceği belirlenmelidir. Değerlendirmede her ayrıntıya puanlar verilip, kompozisyonun tamamından elde edilebilecek puan belirlenirse, puanlamadaki sübjektiflik önemli ölçüde azaltılabilir.

B-d-III) İmlâ Sınavı:

Öğrenci, dilin harflerini doğru bir şekilde yazabilme konusunda imtihan edilir. Bu sınav türünün iki yöntemi vardır:⁴¹

B-d-III-1) Seçilmiş Harfler ve Kelimeler:

Öğretmen, önce sınavda soracağı harfleri ve bu harfleri içeren kelimeleri tespit eder. Sonra öğrencilere yazılı olarak vereceği kelimelerden bu harfleri atar; ya da sınavda soracağı harfi içeren kelimeyi, yazılı olarak vereceği cümleden çıkarır. Soru kağıtlarını dağıttıktan sonra, bu kelimeleri ya da onları içeren cümleleri açık seçik bir şekilde birkaç defa okur ve öğrenciler boşlukları doldururlar.

Örnek1: Aşağıdaki kelimelerdeki boş bırakılan yerleri duyduğunuz harflerle doldurunuz. (Öğretmen صدی ، ضوء ، الذنب kelimelerini okur.)

ج- صد ب- ضوء أ- الذنب

³⁹ Mahmûd İsmâ'îl Sînî, a.g.e., s. 216.

⁴⁰ Mesajın anlaşılma derecesine göre hataları değerlendirme konusu için bzk. Cihaner Akçay, "Arapça Yazılı Anlatım Öğretiminde Hata Çözümlemesi ve Değerlendirmesi", Ekev Akademi Dergisi, Ankara 2001, c.III, sayı. 1, s. 282-285.

⁴¹ Mahmûd İsmâ'îl Sînî, a.g.e., s. 217.

Örnek2: Aşağıdaki cümledeki boş bırakılan yeri duyduğunuz kelimeyle doldurunuz. (Öğretmen على شاطئ البحر كرة القدم cümlesini okur.)

أ- سيلعبون على..... البحر كرة القدم .

B-d-III-2) Tam Bir Paragraf Dikte Etmek:

Bu, imlâ sınavlarında yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde, öğretmen paragrafı öğrencilerin duyabilecekleri ve yazabilecekleri şekilde okur.

Birinci tür sınavlar, Arapça'yı yeni öğrenen öğrenciler için uygundur. Ayrıca, hem öğretmen, hem de öğrenciye zaman ve çaba tasarrufu sağlar. Puanlama yöntemi daha objektiftir ve bundan dolayı güvenilirliği yüksektir. İkinci tür sınavlar ise, ileri düzeydeki öğrenciler için daha uygundur. Fakat bu tür sınavlarda öğretmenin, imtihan etmek istediği imlâ sorunlarını içeren bir metin seçmesi gerekir.

İYİ BİR SINAV İÇİN GEREKLİ İLKELER:

1- Sınavın amacını çok net bir şekilde tespit etmek gerekir. Hangi soru tipinin kullanılacağını, ölçülecek olan davranış ve konunun içeriği belirlemelidir. Bu nedenle, test geliştirici, sunmak istediği probleme ya da özel duruma en uygun düşen soru tipini seçmelidir. Öğretmenin her zaman, her davranış için kullanabileceği tek bir soru tipi yoktur.

2- Sorular kesinlikle anlaşılabilir nitelikte ve kesin belli cevaplar isteyen türden olmalıdır. Çünkü anlaşılmayan sorular farklı anlamlarda yorumlanır, dolayısıyla ölçülmek istenen niteliğin varlığı yeterince ölçülmemiş olur ve sınavın güvenilirliği düşer.

3- Testteki maddeler kolaydan zora doğru sıralanmalıdır. Aksi bir durum öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz yönde etkiler, bu da ölçümlerin geçerliğini düşürür.

4- Test hem geliştiren ve çoğaltan için, hem uygulayan ve puanlayan için hem de testi cevaplayanlar için kullanışlı olmalıdır.

5- Testteki maddelerin dil bakımından güçlük seviyesi, o testi cevaplandırarak grubun okuma yeteneğinin oldukça altında olmalıdır.

6- Seçenekler birbirinin anlamını içermemelidir. Çünkü bu durum, cevabın birden fazla olmasına yol açar.

7- Çeldiriciler yeterli bilgiye sahip olmayanları yanıltmalı, yeterli bilgiye sahip olanları ise yanıltmamalıdır.

8- Çeldiricilerin güçlük derecesi, testin kullanım amacına göre ayarlanmalıdır. Konunun uzmanlarınca bile elenemeyecek derecede doğru cevaba yakın çeldiriciler kullanılmamalıdır.